



Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina
GOVERNMENT
Gender Centre



Bosnia and Herzegovina
Ministry of Human Rights and Refugees
The Gender Equality Agency



Republic of Srpska
GOVERNMENT
Gender Centre – Centre for Gender
Equity and Equality

FIGAP II (2018-2021)

Prijedlog Programa

Financijski Mehanizam za provedbu
Gender Akcionog Plana Bosne i Hercegovine

Sadržaj

1 UVOD	3
1.1 SAŽETAK EVALUACIJE FIGAP I PROGRAMA.....	3
1.2 GENDER INSTITUCIONALNI MEHANIZMI (GIM) U BOSNI I HERCEGOVINI	3
1.3 ZAKONODAVNI OKVIR.....	4
2 POZADINA.....	5
2.1 ANALIZA PROBLEMA.....	5
3 PRIJEDLOG PROGRAMA	7
NAZIV: FINANSIJSKI MEHANIZAM ZA PROVEDBU GENDER AKCIONOG PLANA BIH (FIGAP II) 2018 – 2021	7
3.1 LOKACIJA.....	7
3.2 TROŠKOVI PROGRAMA I IZNOS SREDSTAVA TRAŽEN OD DONATORA	7
3.3 SAŽETAK.....	8
3.4 OPRAVDANOST I ZNAČAJ FIGAP II PROGRAMA	14
3.5 CILJNE GRUPE I KRAJNJI KORISNICI	16
3.6 PRIKAZ STRATEŠKIH PRISTUPA PROVEDBI FIGAP II PROGRAMA.....	16
3.7 METODOLOGIJA I NAUČENE LEKCIJE.....	17
3.8 LOGIČKA MATRICA PROGRAMA, CILJEVI I POKAZATELJI.....	18
3.9 RIZIK I NEIZVJESNOST.....	23
3.10 MONITORING	26
3.11 UPRAVLJANJE	26
3.11.1 <i>Sporazum/i</i>	26
3.11.2 <i>Upravljačka struktura</i>	26
3.12 PROCEDURE ZA ODABIR PROJEKATA.....	27
3.13 INFORMISANJE I PROMOCIJA	27
3.14 PITANJA OD ZAJEDNIČKOG INTERESA: OKOLIŠ I KLIMATSKE PROMJENE	27

1 UVOD

Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine (u dalnjem tekstu: ARS BiH) Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice (u dalnjem tekstu: MLJPI), u suradnji sa Gender Centrom Federacije Bosne i Hercegovine (u dalnjem tekstu: GC FBIH) i Gender centrom Republike Srpske (u dalnjem tekstu: GC RS), je pripremila prijedlog FIGAP II Programa, kako bi osigurala sredstva za provedbu Gender Akcionog Plana Bosne i Hercegovine (u dalnjem tekstu: GAP BiH). Nakon obavljenе konačne evaluacije prvog FIGAP Programa (2019-2014.), Švedska agencija za međunarodni razvoj i suradnju (u dalnjem tekstu: SIDA) je izrazila interes za dalnjom podrškom Financijskom Mechanizmu za provedbu Gender Akcionog Plana Bosne i Hercegovine (u dalnjem tekstu: FiGAP). Cilj prvog FIGAP programa za razdoblje 2009-2014 je bio usmjeren na održivu provedbu GAP-a BiH, što je podrazumijevalo da koncept ravnopravnosti spolova bude prihvaćen kao pristup u formulisanju i provedbi programa i politika u svim segmentima društva i na svim nivoima vlasti/upravljanja. S obzirom da se radi o dugoročnom procesu, cilj bi trebao zadržati iste karakteristike, ali provedba bi trebala biti omogućena kroz jačanje Gender Institucionalnih Mechanizama (u dalnjem tekstu: GIM) na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini (u dalnjem tekstu: BiH), kao i uspostavljanjem bliske suradnje sa drugim aktivnim akterima u ovom sektoru, uključujući razvojne agencije i organizacije civilnog društva (u dalnjem tekstu: OCD).

Stoga, prijedlog programa predstavlja nastavak napora GIM-ova ka dalnjem razvoju ovog finansijskog instrumenta, temeljenom na prethodno stečenim iskustvima, naučenim lekcijama i preporukama evaluacije.

1.1 Sažetak evaluacije FIGAP I Programa

Konačna evaluacija FIGAP Programa, koja je okončana u februaru 2016. godine, je potvrdila da je FIGAP program bio u velikoj mjeri značajan, efektivan, učinkovit i održiv u mnogim aspektima. Također, evaluacija programa je potvrdila da je FIGAP, kao finansijski instrument, bio i još uvijek jeste adekvatan mehanizam u kontekstu zakona i politika u BiH, kao i institucionalnog okvira i suradnje s nevladinim sektorom¹. Međutim, evaluacija je jasno prepozna i izrazila potrebe GIM-ova u BiH koje podrazumijevaju dodatno povećanje vlastitih kapaciteta i kapaciteta drugih institucija vlasti i nevladinih organizacija, kako bi mogli adekvatno provoditi prioritete definirane u GAP-u BiH. Evaluacija je utvrdila da je provedba FIGAP programa bila učinkovita, te da su sredstva iz FIGAP programa korištena na ekonomičan način, iako je bilo prostora za većim ulaganjima kako bi se ostvarili značajniji rezultati. S obzirom na sveukupnu procjenu važnosti FIGAP programa, ARS BiH u suradnji s GC FBIH i GC RS, su i nadalje opredijeljeni da ulože napore ka osiguravanju daljnje međunarodne finansijske podrške ravnopravnosti spolova i uvođenju načela ravnopravnosti spolova u BiH.

1.2 Gender institucionalni mehanizmi (GIM) u Bosni i Hercegovini

U skladu sa zakonodavnim okvirom, veći broj aktera čine gender institucionalne mehanizme u BiH na različitim nivoima vlasti u BiH. Svi sudionici imaju jasno regulisane mandate u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH (u dalnjem tekstu: ZoRS BiH). Međutim, u cilju provedbe FIGAP II programa, Agencija za ravnopravnost spolova u okviru MLJPI (Agencija) i gender centri na entitetskom nivou su identificirani kao ključni akteri. Ovakav pristup koordinacije i međusobne suradnje unutar GIM-a, kao i suradnje sa nadležnim ministarstvima, kroz provedbu FIGAP-a i u širem političkom kontekstu, je ustanovljen kao najbolja praksa koordinacije između institucija na državnom i entitetskom nivou, te je predloženo da se tako nastavi i u sljedećoj fazi, kako bi ojačali GIM-ove i kapacitete koji su razvijeni u prvoj fazi.

¹ Utvrđeno je da je FIGAP program bio jasno osmišljen, te da se provodio u skladu s važećim zakondavnim okvirom u BiH, prvenstveno u skladu sa ZoRS-om i GAP-om.

U tom smislu, u odnosu na FIGAP II, uloge i odgovornosti su jasno definirane ka ispunjenju zahtjeva provedbe programa. Tako je, ARS, koji je sastavni dio MLJPI u svojstvu potpisnika FIGAP II Sporazuma, kao što je to bio slučaj u prethodnoj fazi provedbe FIGAP programa, preuzima punu odgovornost za koordinaciju, provedbu, monitoring i evaluaciju FIGAP II programa. Dok, će gender centri s druge strane, kao ključni partneri ARS-a, omogućiti saglasnost od svojih vlada na FIGAP II Sporazum, kao i predstojeću provedbu programa.

ARS i GC-i, kao ključni GIM-ovi izvršne vlasti na državnom i entitetskom nivou, nastavit će daljnje jačanje koordinacije s parlamentarnim komisijama za ravnopravnost spolova na državnom i entitetskom nivou, a koji utječe na uspostavljanje i jačanje gender mehanizama na lokalnom nivou, gdje će OCD-a igrati ključnu ulogu u osiguravanju participativnog i inkluzivnog planiranja, provedbe, monitoringa i evaluacije intervencija pri uvođenju načela ravnopravnosti spolova.

1.3 Zakonodavni okvir

Bosna i Hercegovina ima jasan zakondavni okvir u oblasti ravnopravnosti spolova, pošto je uspostavljanje pravnog i institucionalnog okvira bilo u središtu pažnje ključnih zainteresiranih strana. Osnovni zakonodavni instrument u BiH je ZoRS - pročišćeni tekst ("Službeni glasnik BiH", broj 32/10), koji propisuje pravne instrumente i obveze za ravnopravnost spolova i osnaživanje žena. Bosna i Hercegovina ima desetljeće dugu iskustvo sa izradom javnih politika u ovoj oblasti. Član 26. tačka C, ZoRs-a BiH, definira obaveze ARS BiH, u okviru svojih nadležnosti „inicirati i koordinirati razvoj GAP-a BiH, u suradnji sa entitetskim gender centrima, koji usvaja Vijeće ministara BiH, i u tački D - koordinirati i pratiti aktivnosti sa svim relevantnim subjektima u provedbi GAP-a BiH, kako je navedeno u članu 24. stav 2. ovog Zakona.

Pored toga, Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine za razdoblje 2013-2017 je strateški dokument koji sadrži ciljeve, programe i mjere za ostvarivanje ravnopravnosti spolova u svim oblastima društvenog života i rada u javnom i privatnom sektoru. GAP BiH predstavlja temelj za izradu godišnjih operativnih planova na svim nivoima vlasti u BiH. GAP BiH (2013-2017) se zasniva na prethodnom GAP-u BiH za razdoblje 2006-2011, državnim i entitetskim razvojnim strategijama, Strategiji za ravnopravnost muškaraca i žena Europske Unije (u dalnjem tekstu: EU) i drugim važećim strateškim dokumentima Vijeća Europe (u dalnjem tekstu: VE), EU i Ujedinjenih naroda (u dalnjem tekstu: UN). Još uvijek ovaj strateški dokument obuhvata sve oblasti društvenog života, ali sa definiranim prioritetnim i multidisciplinarnim oblastima, kao i oblastima koja se odnose na jačanje sistema, mehanizama i instrumenata za postizanje ravnopravnosti spolova i jačanje saradnje i partnerstva. Na taj način, obaveze GIM-ova su jasno definirane, kao i obaveze i odgovornosti nadležnih ministarstava u svakoj prioritetnoj oblasti. GAP BiH 2013-2017 sadrži tri strateška cilja čime se određuju prioritetna područja djelovanja, odnosno, definiranje potrebnih programa i mera za ostvarenje svakog od postavljenih ciljeva.

Vlada na državnom nivou i entitetske vlade imenovale su koordinacione odbore, koje čine predstavnici institucija na državnim i entitetskom nivou, kao mehanizme za planiranje, praćenje i izvještavanje o provedbi GAP-a sukladno nivoima nadležnosti, te izrađuju godišnje operativne planove za provedbu GAP-a na svim nivoima, što osigurava održivost uvođenja načela ravnopravnosti spolova u BiH. Razvoj novog GAP-a je planiran u 2017. godini, ali će ovaj dokument najvjerojatnije pratiti istu strukturu kao i postojeći GAP BiH, s obzirom da napredak u oblasti ravnopravnosti spolova zahtjeva dugoročne napore koje zahtijevaju nove repere na kratkotročnom ili srednjoročnom nivou.

2 Pozadina

2.1 Analiza problema

Kako bi postigli održive rezultate u svim oblastima uvođenja načela ravnopravnosti spolova, potreban je dodatni angažman i podrška GIM-ova. ARS BiH, GC FBiH i GC RS su uložili značajne napore za stvaranje okvirne politike koja je osigurala da pojedine državne institucije preuzmu svoje posebne obaveze za provedbu GAP-a i daljnji potjecaj za uvođenje načela ravnopravnosti spolova kako horizontalno, tako i vertikalno. Imajući to na umu, GIM-ovi su usvojili Smjernice za izradu operativnih planova za provedbu GAP-a. Smjernice se temelje na ključnim načelima za prepoznavanje mjera i aktivnosti institucija, kao što je to definisano u GAP-u. Ova načela obuhvataju slijedeće: oslanjanje na međunarodne standarde, usklađivanje propisa s ZoRS-om, ukidanje diskriminacije na temelju spola, ravnopravnost spolova i suradnja s gender institucionalnim mehanizmima, rodno odgovorno budžetiranje, suradnja s nevladinim organizacijama, te osigurana održivost aktivnosti.²

Osim izazova i najveće zabrinutosti vezanih za opće stanje ravnopravnosti spolova u prioritetnim oblastima i diskriminacije na temelju spola u BiH, koje su definirane GAP-om, važnost bi trebalo dati **jačanju procesa gender mainstreaming-a (u dalnjem tekstu: uvođenje načela ravnopravnosti spolova) na svim nivoima provedbe, standardizirati pristup integriranja načela ravnopravnosti spolova i kreirati jedinstven pristup za rješavanje izazova i ublažavanje rizika**. U smislu održivosti, prvi FIGAP program je proveden s jasnim ciljem da se osigura održivost programskih rezultata, ali je podrška GIM-ovima i dalje potrebna kako bi mogli provoditi, pratiti, procjenjivati i izveštavati o uvođenju principa ravnopravnosti spolova na svim nivoima vlasti u BiH.

GIM-ovi su uspostavili **formalne procedure i tijela**, kako bi bili u stanju upravljati i koordinirati uvođenjem načela ravnopravnosti spolova u institucijama na svim nivoima vlasti. Ovi mehanizmi imaju **važnu ulogu u izradi rodno osjetljivih politika**, te su u mogućnosti **utjecati na usklađivanje** zakona s načelima ravnopravnosti spolova. Međutim, nove faze provedbe zahtijevaju daljnji rad na jačanju kapaciteta ovih **sistemskih mehanizama za praćenje** usklađenosti zakonodavstva u svom konačnom obliku, kao i provedbi zakonskih propisa.

Isto tako, GIM-ovi su uložili velike napore da uvedu obuke iz oblasti ravnopravnosti u državne službe i da se **studij ravnopravnosti spolova integrira u obrazovne sisteme**. Doseg i utjecaj obuka provedenih u državnoj službi je potrebno **sistemski bilježiti i mjeriti**, stoga su **potrebni daljnji napor** na integriranju naprednih modula iz oblasti integriranja načela ravnopravnosti spolova u obrazovni sistem i na daljnju institucionalnu obuku za državne službenike.

Aktivnosti koje su poduzete u posljednje vrijeme na uspostavljanju koordinacionih odbora GAP-a i operacionalizacije GAP-a kroz izradu i donošenje godišnjih operativnih planova institucija na državnom i entitetskom nivou, uveliko je doprinio integriranju gender pitanja u redovne godišnje programe i budžete državnih institucija, kao i integriranje gender pitanja u pravne dokumente, te na taj način je proširo doseg ravnopravnosti spolova od pojedinačnih institucija do svih institucija vlasti i njihovih različitih sektora. Imajući u vidu da aktivnosti iz GAP-a korespondiraju okviru za provedbu FIGAP-a, a naročito u prioritetnim oblastima FIGAP II Programa, potrebno je daljnje jačanje kapaciteta relevantnih institucija na državnom i entitetskom nivou. S druge strane, bit će također potrebna značajna **podrška, nadzor i praćenje** od strane GIM-ova (kao **mehanizma za podršku institucijama**) kako bi se osigurala provedba rodno osjetljivih politika, te s tim u vezi potrebno je unaprijeđenje sposobnosti GIM-ova da bi mogli obavljati tu ulogu. U tom smislu, ljudski potencijali i kapaciteti GIM-ova je potrebno ojačati, kao i identificirane oblasti, gdje je potrebno obuhvatiti i **vanjske**

² Smjernice, str. 4,5.

resurse. I na kraju, potrebno je razraditi nadležnosti za Monitoring, Evaluaciju i Učenje (u dalnjem tekstu: M&EU) GIM-ova, jer će biti odgovorni za uvođenje **praktičnih alata za praćenje integriranja** načela ravnopravnosti spolova unutar državnih institucija, uzimajući u obzir broj uključenih institucija i multidisciplinarni pristup GAP-a BiH.

Tematski posmatrano, Izvještaj završne evaluacije je prikazao pregled dostignuća i ostvarenih rezultata u oblasti ravnopravnosti spolova, osnaživanja žena i uvođenja načela ravnopravnosti spolova koji se mogu pripisati prvom FIGAP programu. Iako su očigledno postignuća velika, još uvijek postoje određeni izazovi, za koje bi trebalo naći rješenje kako bi se u potpunosti postigla ravnopravnost spolova i osnaživanje žena u BiH. U te rizike spada i **niska stopa uključenosti žena na tržištu rada i segregacija na tržištu rada**. Opća stopa zaposlenosti u Bosni i Hercegovini je 31,9% (muškarci 41,3% i žene 23%), dok je stopa nezaposlenosti u BiH u 2014. godini bila 27,5% (muškarci 25,2%, žene 31,2%)³. Općenito govoreći, žene u dobi iznad 15 godina čine samo 33% aktivne radne snage u Bosni i Hercegovini u 2014. godini⁴, a to je najniži nivo sudjelovanja žena na tržištu rada u jugoistočnoj Europi. Osim toga, neujednačena porodiljska prava u zemlji i nedostatak mehanizama za usklađivanje profesionalnog i porodičnog života ne daju poticaj ženama da aktivno traže posao. Globalna ekonomski i finansijski kriza nepovoljno je utjecala na žensku populaciju, posebno u smislu njihove stope zaposlenosti koja od 2010. godine konstantno pada iz godine u godinu. Unatoč ovim činjenicama, ne postoji sveobuhvatan pristup koji bi omogućio više žena na tržištu rada.

Mnogo hvaljena Reformska Agenda, usvojena kao alat za poticanje razvoja zemlje, nije obuhvatila pitanje ravnopravnosti spolova. U isto vrijeme, očito je da su aktivnosti financirane kroz FIGAP program u ovom području imale utjecaj na nivou donošenja politika. Ove aktivnosti trebaju dodatnu podršku za ponovno poduzimanje aktivnosti kako bi se osiguralo da više vladinih i razvojnih budžeta prepoznaju važnost uključivanja žena na tržištu rada. To je i utvrđeno od strane CEDAW Komiteta koji je sačinio niz preporuka⁵ u tom pogledu. Osim toga, uloga žena u poljoprivrednom sektoru morat će biti razmatrana, pošto je zastupljenost žena u ovom sektoru veća (26% žena i 19% muškaraca), iako žene rijetko posjeduju zemlju, a one često se brinu o široj porodici.

Nasilje nad ženama, uključujući nasilje u porodici je jedno od područja kojem je potrebno djelovati u budućnosti. To je pitanje prevencije, unatoč nastojanjima da se unaprijedi zakonodavni i institucionalni okvir te uprkos povećanom interesu javnosti i društvenom angažmanu na prepoznavanju, prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama. Nadalje, potrebno je dodatno ohrabriti žrtve da prijavljuju nasilje nadležnim institucijama i traže pomoć od pružaoca usluga i nevladinih organizacija koje se bave nasiljem u porodici i osiguravaju zaštitu i podršku. Prema istraživanju „Učestalost i karakteristike nasilja nad ženama u BiH“ iz 2013. godine, gotovo polovica ispitanih žena je doživjela barem jedan oblik nasilja u životu i 11,9% žena je doživjelo neki oblik nasilja u prošloj godini. Stoga je potreban daljnji rad na promjeni percepcije žrtava izloženih nasilju, podizanju svijesti o različitim pravima i mogućnostima da traže pomoć od nadležnih institucija i organizacija, kao i koordiniran, multidisciplinarni pristup u radu sa različitim sektorima/službama za žrtve rodno zasnovanog nasilja. Potrebno je i nadalje raditi na rješavanju pitanja prevencije i suzbijanja rodno zasnovanog nasilja i diskriminacije, uključujući diskriminaciju i nasilje nad LGBT populacijom. GIM-ovi su već integrirali pitanje LGBT-a u operativne planove za provedbu GAP-a, te će nastaviti raditi na provedbi planiranih mjera.

Podrška ženama koje su preživjele seksualno nasilje tokom sukoba je jedan od najtežih izazova koji zahtijevaju kontinuirano djelovanje. Bosna i Hercegovina je preduzela određene korake kako bi osigurala punu

³ Žene i muškarci u Bosni i Hercegovini, 2015, Zavod za statistiku BiH

⁴ Isto

⁵ Komitet za eliminaciju diskriminacije nad ženama, Zaključni komentari na četvrti i peti kombinovani periodični izvještaj Bosne i Hercegovine, preporuke od 34 (a) do (h)

zaštitu i podršku žrtvama ratnog silovanja, seksualnog zlostavljanja i mučenja, kao i njihovim porodicama, te osigurala sveobuhvatan pristup pravdi i unaprijeđenje programa rehabilitacije, reintegracije i naknada. Međutim, kako je CEDAW Komitet⁶ utvrdio, bit će potrebno ubrzati proces usvajanja nacrta zakona i programa koji je trenutno na čekanju, kako bi se osigurao učinkovit pristup pravosuđu za sve žene žrtve seksualnog nasilja tokom rata, uključujući i odgovarajuću naknadu za žrtve, te osigurati programe za podršku žrtvama.

Izazovi koji se tiču **zastupljenosti žena na mjestima odlučivanja** moraju biti prioritet daljne provedbe GAP-a. Bosna i Hercegovina ima ugrađene afirmativne mjere u Izbornom zakonu koji propisuje obavezni postotak za manje zastupljen spol na kandidatskim listama sa zip sistemom. I premda je, u posljednjih nekoliko izbornih ciklusa, broj izabranih žena u stalnom porastu, žene ostaju manje zastupljeni spol u zakonodavnoj vlasti na svim nivoima u procentu nešto više od 20%. Samo u pravosuđu broj žena i muškaraca je na zadovoljavajućem nivou i širom zemlje doseže do 60%, pa čak i 75% na nekim nivoima pravosudnih organa, uključujući i udio žena koje zauzimaju vodeće pozicije u pravosuđu (42,8% u sudovima i 31,57% u tužiteljstvima). Nadalje, žene su manje zastupljene na pozicijama odlučivanja u oružanim i policijskim snagama, dok taj omjer malo raste na pozicijama službenika i namještenika.

3 PRIJEDLOG PROGRAMA

Naziv: Finansijski mehanizam za provedbu Gender akcionog plana BiH (FIGAP II) 2018 – 2021

3.1 Lokacija

Ova Inicijativa će koristiti pristup na lokalnom, državnom i regionalnom nivou. Isti će obuhvatiti nacionalnu komponentu s usmjerenim aktivnostima u cijeloj BiH, dok će se stečeno znanje i dokumentacija sačinjena kroz usmjerene aktivnosti koristiti za informisanje partnera (uključujući Delegaciju EK u BiH, partnera u državi i multi-lateralnih partnera) u drugim zemljama kroz brojne mogućnosti i dostupne mehanizme (npr. web stranica programa, prezentacije na regionalnim i drugim sastancima u svijetu i slično).

3.2 Troškovi programa i iznos sredstava tražen od donatora

Iznos tražen od donatora	Kontribucija BiH	Sveukupni realni troškovi
BAM 2,900.000.00	BAM 1,405.200.00	BAM 4.305.200.00
EUR 1,482,747.00	EUR 718,467.00	EUR 2.201,214.00

Doprinos Bosne i Hercegovine će se izračunati na temelju ažuriranih budžeta vlada izdvojenih za provedbu mandata ARS-a, GC FBIH i GC RS na godišnjem nivou. Na taj način se odražava projekcija ulaganja vlada za provedbu GAP-a BiH.

U skladu sa praksom iz prethodnog FIGAP programa, to ne znači da će vlade u BiH usmjeriti sredstva na transakcijski račun FIGAP II programa, koji će biti upravljana putem trezora BiH.

⁶ Komitet za eliminaciju diskriminacije nad ženama, Zaključni komentari na četvrti i peti kombinovani periodični izvještaj Bosne i Hercegovine, preporuka 10 (c)

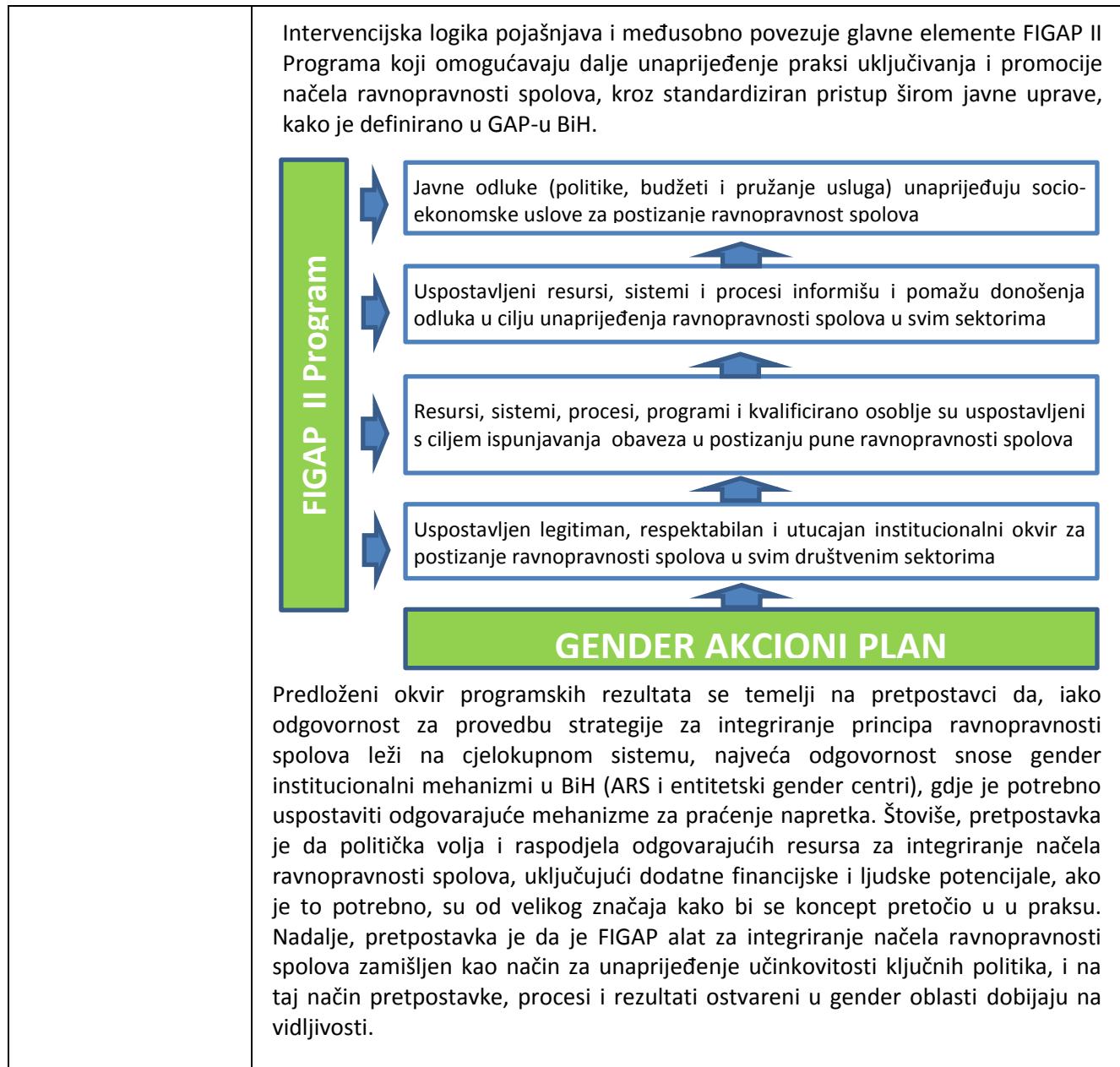
Prethodni FIGAP Program stvorio je uslove za vlade na svim nivoima da preuzmu finansijski segment GAP-a, uključivši ih u redovni program i budžetski sistem. Ipak, postoji potreba za dodatnim osnaživanjem sistemskom pristupu rodno osjetljivom budžetu unutar vlada. Redovna izdvajanja vlada za aktivnosti integriranja načela ravnopravnosti spolova su još uvijek nedovoljna. UN CEDAW Komitet sa svojim zaključnim komentarima i preporukama za BiH, kao i zaključak Parlamentarne skupštine BiH koji se odnosi na navedene zaključke i preporuke traži daljnju potporu infrastrukturni (ljudskim i materijalnim potencijalima), kao i provedbi politike integriranja načela ravnopravnosti spolova, zbog kontinuiranog povećanja obima poslova, obaveza i odgovornosti u okviru mandata GIM-ova. Sredstva FIGAP II Programa će značajno doprinijeti tome, kao sastavni dio vladinih budžeta i mandata za postizanje ravnopravnosti spolova u BiH.

Kontribucija Vlade BiH predstavlja ne-novčani doprinos izračunat na temelju troškova radne snage za državne službenike i namještenike odgovorne za upravljanje, koordinaciju i provedbu FIGAP II Programa (u skladu sa stepenom angažmana). Doprinos za aktivnosti ARS-a i entitetskih gender centara izračunat će se također kao ne-novčani doprinos, osim u slučajevima jasno definiranih iznosa unutar specifičnih računovodstvenih stavki u budžetima vlada koji se u potpunosti podudaraju s aktivnostima FIGAP II Programa. Međutim, finansijski izvještaji mogu sadržavati detaljan opis kontribucije BiH u skladu sa svakom konkretnom aktivnošću.

Izmjene u Godišnjem planu rada I budžetu tokom provedbe FIGAP II programa mogu biti unutar istog rezultata koji ne prelazi 10% od ukupnog raspoloživog iznosa za navedeni rezultat. Ostale izmjene moraju biti odobrene od strane jednog ili više donatora.

3.3 Sažetak

Trajanje programa	4 godine
Vizija i misija	<p>VIZIJA: Javne odluke (vezane za donošenje politika, budžeta i pružanje usluga) unaprijeđuju socio-ekonomske uslove za postizanje ravnopravnost žena i muškaraca, djevojčica i dječaka</p> <p>MISIJA: Standardiziran pristup procesu uvođenja principa ravnopravnosti spolova u BiH kroz transparentnu, odgovornu, pravednu i inkluzivnu provedbu FIGAP II Programa (2018-2021)</p>
Partner(i)	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstva na državnom i entitetskom nivou odgovorna za aktivnosti u prioritetnim oblastima definiranim u GAP-u BiH Parlamentarna skupština BiH i entitetski parlamenti sa naglaskom na komisije za ravnopravnost spolova Kantonalne vlade, vlada Brčko distrikta i vlade na lokalnom nivou Organizacije civilnog društva Međunarodne organizacije Regionalni partneri će obuhvatiti gender institucionalne mehanizme i tijela iz zemalja regiona (Srbija, Hrvatska, Crna Gora, Makedonija, itd.)
Pristup	<p>Predloženi FIGAP II Program će biti usmjeren na četiri stuba s ciljem stvaranja poticajnog okruženja, struktura koje obavljaju poslove u skladu sa mandatima, učinkovitih sistema i procesa baziranih na rezultatima, te ojačanih kapaciteta i sastava osoblja (uključujući i praćenje promjena), kako je definirano u FIGAP II Teoriji Promjene. Nadalje, programski pristup je u potpunosti usklađen sa instrumentom UN WOMEN-a za ostvarivanje ravnopravnosti spolova ("Gender Equality Facility") koji je uspostavljen kako bi se omogućio pristup IPA fondovima u okviru procesa EU integracija u oblasti razvoja kapaciteta i sistema za integriranje načela ravnopravnosti spolova.</p>



<p>Ciljna grupa (ciljne grupe)⁷- Uzimajući u obzir važnost zajedničke odgovornosti za postizanje ravnopravnosti spolova, ovaj će se program usmjeriti na uključivanje muškaraca i žena podjednako kao ključnih aktera i izbornih jedinica za predviđene aktivnosti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • (GIM-ovi na svim nivoima izvršne i zakonodavne vlasti) – prvenstveno osoblje koje je uposleno na implementaciji GAP-a, odnosno ARS BiH, GC FBiH i GC RS; • Institucionalni partneri – institucije vlasti koje učestvuju u provedbi GAP-a (na državnom, entitskom, kantonalnom, i lokalnom nivou), uključujući i ministarstva, agencije, zavode, urede, stalna i privremena tijela; • Van-institutionalni partneri – NVO-i koji rade na gender pitanjima, civilni sektor (mediji, sindikati, formalne i neformalne grupe građana), sudije i tužioci; • Akademski zajednici (univerziteti, stručnjaci, istraživači, konsultanti, i slično) • Regionalni GIM-ovi (članice-potpisnice Regionalne deklaracije i potencijalni kandidati za potpisivanje deklaracije); • Predstavnici međunarodne zajednice; • Vlade na svim nivoima (državni, entitetski, kantonalni i općinski nivo).
<p>Krajnji korisnici⁸</p>	<p>Žene i muškarci, djevojčice i dječaci u BiH, a posebno oni koji trpe rodno zasnovanu diskriminaciju u ostvarivanju svojih temeljnih ljudskih prava, kao što su pravo na ekonomsku sigurnost, pristup prirodnim dobrima, pristojan radni odnos, obrazovanje, zdravstvena zaštita, lična sigurnost, društvo bez nasilja, demokratsko sudjelovanje i zastupanje, te sloboda izražavanja.</p>
<p>Programski ciljevi i rezultati</p>	<p>Kao što je gore navedeno, krajnji korisnici su žene i muškarci koji su na udaru rodno zasnovane diskriminacije i rodne nejednakosti. Njihova prava, mogućnost izbora i stvarne mogućnosti će biti unaprijedeni efektnijom provedbom GAP-a BiH kroz jačanje institucionalnih i vaninstitucionalnih kapaciteta, provedbom preuzetih obaveza iz Pekinške deklaracije i Platforme za akciju, obaveza iz CEDAW-a, provedbom preporuka UN-a SC1325 i VE za države članice i druge standarde u procesu EU integracija.</p> <p>Iz tog razloga vizija FIGAP Programa je da javne odluke (politike, budžet i pružanje usluga) unaprijede socio-ekonomiske uslove za postizanje ravnopravnosti muškaraca i žena, djevojčica i dječaka. Da bi to postigli, potrebno je ostvariti standardiziran pristup integriranja načela ravnopravnosti spolova u BiH kroz provedbu transparentnog, odgovornog, pravednog i inkluzivnog FIGAP II Programa u razdoblju od 2018 do 2021. godine.</p> <p>Slijedeći programski ciljevi i rezultati su definirani u sklopu FIGAP II Programa.</p> <p>Ciljevi su kako slijedi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uspostavljene rodno - odgovorne politike u prioritetnim oblastima (rodno zasnovano nasilje, ekonomsko osnaživanje žena, učešće u javnom i političkom životu); 2. Osposobljeni institucionalni mehanizmi i strukture za ravnopravnost spolova da djeluju u skladu sa definisanim mandatima;

⁷ "Ciljne grupe" su grupe/korinisci na koje će pozitivno utjecati projekt na nivou Programske Rezultata.

⁸ "Krajnji korisnici" su oni koji će u društvu imati dugoročne koristi iz projekta ili na nivou sektora u cjelini.

	<p>3. Uspostavljeni efikasni sistemi za podršku uvođenju i primjeni standarda ravnopravnosti spolova;</p> <p>4. Ospozobljeni i održivi stručni kapaciteti u Bosni i Hercegovini za uvođenje, primjenu i promoviranje standarda ravnopravnosti spolova</p> <p>Očekivani rezultati za svaki programski cilj:</p> <p>1. Uspostavljene rodno - odgovorne politike u prioritetnim oblastima (rodno zasnovano nasilje, ekonomsko osnaživanje žena, učešće u javnom i političkom životu);</p> <p>1.1. Dostupni početni podaci (za analizu stanja) i uspostavljeni kapaciteti za usklađivanje zakona, propisa i akata sa principima ravnopravnosti spolova (korištenje gender analize, procjena gender utjecaja, ROB-a, itd.)</p> <p>1.2. Uspostavljeni kapaciteti, prikupljeni i objedinjeni podaci kako bi se unaprijedila provedba i praćenje politika ravnopravnosti spolova u prioritetnim oblastima FIGAP-a II</p> <p>1.3. Osigurana platforma za prikupljanje i objavljivanje rodno odgovorne statistike, koja je dostupna javnosti i koristi se u kreiranju i donošenju politika</p> <p>2. Ospozobljeni institucionalni mehanizmi i strukture za ravnopravnost spolova da djeluju u skladu sa definisanim mandatima</p> <p>2.1. Ojačana uloga i odgovornosti i državne i entitetske parlamentarnih komisija za ravnopravnost spolova</p> <p>2.2. Podržano unaprijeđenje odgovornosti, rada i pružanja usluga institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova na drugim nivoima vlasti</p> <p>2.3. Ojačani formalni i neformalni mehanizmi za koordinaciju provedbe politika ravnopravnosti spolova, uključujući i provedbu programa u prioritetnim područjima FIGAP-a II, te potrebne resurse (koordinacioni odbori, radne grupe, koordinacija sa NVOa i slično)</p> <p>2.4. Ojačani kapaciteti ARS i GC-a za pružanje stručne podrške, savjetovanje i praćenje provedbe GAP BiH (ljudski kapaciteti i infrastruktura)</p> <p>2.5. Podržan rad Regionalnog koordinacionog odbora gender institucionalnih mehanizama i provođenje prekograničnih inicijativa</p> <p>3. Uspostavljeni efikasni sistemi za podršku uvođenju i primjeni standarda ravnopravnosti spolova</p> <p>3.1. Podržan razvoj i primjena jedinstvene metodologije, postupaka i instrumenata za praćenje provedbe GAP BiH;</p> <p>3.2. Ojačani kapaciteti za uvođenje ROB-a u prioritetnim oblastima GAP BiH/FIGAP-a II</p> <p>3.3. Transparentan mehanizam za dodjelu grant sredstava za projekte NVO-a i drugih zajedničkih projekata u prioritetnim oblastima FIGAP-a;</p> <p>3.4. Razvijena strategija/plan zagovaranja, te povećana medijska vidljivost i informiranost o FIGAP II;</p> <p>4. Ospozobljeni i održivi stručni kapaciteti u Bosni i Hercegovini za uvođenje,</p>
--	--

	<p>primjenu i promoviranje standarda ravnopravnosti spolova</p> <p>4.1. Uspostavljena učinkovita baza gender eksperata unutar i van BiH</p> <p>4.2. Upostavljeni standardi za evaluaciju učinka rada osoblja u GIM</p> <p>4.3. Obuke o ravnopravnosti spolova redovno se provode u okviru programa obuka u agencijama za državnu službu</p> <p>4.4. Razvijeni univerzitetski kursevi i obrazovni programi na temu ravnopravnosti spolova</p>
Ključne strategije/aktivnosti⁹	<p>Strategije/aktivnosti za postizanje programskog cilja 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analiza provedbe međunarodnih obaveza i provedbe važećih zakona iz oblasti ravnopravnosti spolova • sastanci i konsultacije sa nadležnim institucionalnim partnerima kako bi uticali i podržavali proces usklađivanja odgovarajućih zakona, podzakonskih akata, strategija i programa sa standardima ravnopravnosti spolova • sastanci i konsultacije u okviru vanjskih projekata i aktivnosti, uključujući i određivanje standarda i jačanje kapaciteta za uvođenje principa ravnopravnosti spolova u procesa EU integracija • upostavljanje Indeksa rodne ravnopravnosti/Gender indeksa u suradnji sa statističkim institucijama • promoviranje i korištenje Gender indeksa kao instrumenta za planiranje politika od strane institucija vlasti • pokretanje istraživanja potrebnih za Gender indeks (npr. istraživanje/anketa o korištenju vremena), kao i drugih istraživanja u skladu sa potrebama (npr. gender analize, procjene gender utjecaja, itd.) • organizovanje promotivnih i drugih aktivnosti za podizanje svijesti institucija vlasti (npr. o važnosti donošenja rodno osjetljivih politika i dr.) • formiranje Informaciono-dokumentacionog centra za FIGAPII/GAP, koji će poslužiti kao baza informacija i produkata stečenog znanja (istraživanja, analize i izvještaji, gender statistika i dr.) <p>Strategije/aktivnosti za postizanje programskog cilja 2:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podrška radu Upravnog odbora GAP BiH/FIGAP II i operativnih timova • podrška radu državne i entitetskih parlamentarnih komisija za ravnopravnost spolova (održavanje tematskih sjedница, provođenje drugih zajedničkih aktivnosti i inicijativa.) • podrška radu i saradnji između parlamentarnih komisija za ravnopravnost spolova i drugih komisija (komisija za financije i budžet, komisija za EU integracije, ljudska prava, sigurnost, itd.) • koordinacija i podrška radu gender institucionalnih mehanizama na nivou Distrikta Brčko i kantonalmom nivou • koordinacija i podrška gender institucionalnim mehanizmima na lokalnom nivou u radu na uvođenju principa ravnopravnosti spolova u lokalnoj samoupravi • podrška radu državnog i entitetskih koordinacionih odbora institucija za

⁹ Detaljni Godišnji Plan Rada detaljno formuliše pojedinačne aktivnosti za odgovarajući period.

	<ul style="list-style-type: none"> • praćenje provedbe GAP-a • podrška radu koordinacionih/radnih tijela za provedbu državne i entitetskih sektorskih strategija (Akcioni plan UNSCR 1325, strategije za prevenciju i borbu protiv rodno zasnovanog nasilja, unaprijeđenje položaja žena na selu i dr.) • saradnja sa institucionalnim partnerima i NVO-ima i podrška njihovoj međusobnoj koordinaciji u prioritetnim oblastima FIGAP-a II • pružanje stručne podrške nadležnim institucijama u procesu uvođenja principa ravnopravnosti spolova (redovna tehnička pomoć kroz formalne i neformalne konsultacije) • razvijanje, praćenje i izvještavanje o provedbi godišnjih operativnih planova za provedbu GAP BiH • analize/procjene stepena provedbe operativnih planova GAP BiH • organizovanje ili sudjelovanje po pozivu na regionalnim i međunarodnim sastancima, forumima, konferencijama, okruglim stolovima u cilju razmjene informacija, znanja i resursa, uključujući i studijske posjete • koordinacija i podrška boljem pozicioniraju i radu Regionalnog koordinacionog odbora gender mehanizma izvršne i zakonodavne vlasti zemalja regiona • planiranje/mapiranje zajedničkih prioriteta, priprema i provedba zajedničkih regionalnih akcionih planova, projekata ili aktivnosti u skladu sa Sarajevskom regionalnom deklaracijom o saradnji i Zajedničkom izjavom o zajedničkim prioritetima zamalja regiona • suradnja sa međunarodnim organizacijama u provedbi zajedničkih programa, projekata i aktivnosti (UN WOMEN, UNDP, USAID, OSCE, DEI, VE, itd.)
--	--

Strategije/aktivnosti za postizanje programskog cilja 3:

- podrška institucijama u utvrđivanju prioriteta i razvoju projekata (programa mjeru) institucija koji će se financirati iz FIGAP II Programa
- Dodjela sredstava i provedba institucionalnih projekata u prioritetnim oblastima GAP BiH
- praćenje, evaluacija i procjena učinaka institucionalnih projekata u prioritetnim oblastima GAP BiH/FIGAP II
- kreiranje jedinstvenih metodologija za prikupljanje podataka, praćenje i evaluaciju (M&E), te izvještavanja o statusu ravnopravnosti spolova u BiH
- organiziranje konsultativnih sastanaka, radionica, obuka i učenja kroz rad za institucije u procesu uvođenja i primjene rodno odgovornog budžetiranja na svim nivoima vlasti (u prioritetnim oblastima GAP BiH/FIGAP II)
- izrada i provedba zajedničkih projekata i aktivnosti sa NVO-ima, uključujući i zajedničko apliciranje i pribavljanje donatorskih sredstava
- dodjela grant sredstava NVO-ima za projekte po prioritetnim oblastima GAP BiH/FIGAP II
- praćenje, evaluacija i procjena uticaja projekata NVO-a
- kreiranje strategije/plana zagovaranja i medijske platforme koji će se primjenjivati u toku provedbe FIGAP II Programa
- aktivnosti na podizanju svijesti, uključujući promotivne kampanje i saradnju s medijima kako bi unaprijedili rodno osjetljive programske sadržaje i izvještavanje
- publikovanje i distribucija promotivnih materijala, održavanje i redovno

	<p>ažuriranje službenih web stranica gender institucionalnih mehanizama</p> <p>Strategije/aktivnosti za postizanje programskog cilja 4:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jačanje materijalnih, tehničkih i ljudskih resursa ARS BiH i entitetskih gender centara • Uspostavljanje baze podataka o domaćim i eksternim stručnjacima iz oblasti ravnopravnost spolova) • vanjska procjena kapaciteta i ocjena radnog učinka zaposelnih (prednosti i nedostaci postojećih kapaciteta i kompetencija i preporuke za unaprijeđenje) • izgradnja profesionalnih kapaciteta osoblja ARS BiH i entitetskih gender centara u specifičnim/novim tematskim oblastima u skladu sa potrebama, uključujući vještine i znanja u procesu EU integracija • kreiranje i primjena novih naprednih modula o ravnopravnosti spolova u okviru programa obuka agencija za državnu službu i drugih agencija/centara za obuku • izrada i održavanje viralne platforme za obrazovanje i umrežavanje (u oblasti ženskog poduzetništva i savremenih poslovnih praksi, s naknadnim proširenjem i na druge oblasti/obrazovne programe – webinare) • priprema i provedba univerzitetskih kurseva, škola, studija i drugih obrazovnih programa za ravnopravnost spolova
--	---

3.4 Opravdanost i značaj FIGAP II Programa

U skladu sa Izvještajem o konačnoj evaluaciji FIGAP programa, postoji važan dokaz o značaju programa, s aspekta usklađivanja programa FIGAP 2009-2014 sa zakonodavstvom i politikama u BiH. Naime, utvrđeno je da je FIGAP program jasno osmišljen i proveden u skladu s postojećim politikama BiH, prvenstveno sa ZoRS-om i GAP-om, kao i jasno definiranim i formulisanim potrebama ARS-a i GC-a u BiH za povećanje njihovih kapaciteta i unaprijeđenje sposobnosti drugih institucija vlasti i NVO-a da provode prioritete definirane GAP-om. U tom kontekstu je zaključeno da su očekivani rezultati FIGAP-a definirani u skladu sa zahtjevima GAP-a i utvrđenim polaznim pozicijama u smislu sposobnosti GIM-ova, ostalih državnih institucija, kao i njihovog odnosa s nevladinim sektorom.

Glavna svrha prijedloga FIGAP II programa je stvaranje sveobuhvatnog financijskog mehanizma sa ojačanim, tehnički prihvatljivim i kvalitetno utemeljenim strukturama koje će provoditi GAP i aktivnosti na integriranju načela ravnopravnosti spolova. Kao što je to vidljivo iz prethodnih rezultata, FIGAP je bio od velikog značaja, ako ne i ključni razlog, za ostvarivanje pomaka u unaprijeđenju ravnopravnosti spolova u mnogim područjima društvenog i ekonomskog života u BiH. Međutim, budući da ima još mnogo toga što bi trebalo postići, od ključne je važnosti da se podrška uspostavljanju usklađenih i sveobuhvatnih mehanizama za provedbu, upravljanje i evaluaciju strukturne primjene načela ravnopravnosti spolova u politici i praksi, nastavi i podrži na svim nivoima vlasti i u partnerstvu s civilnim društvom širom BiH. Program FIGAP II kao financijski instrument podrške provedbi GAP-a ima za cilj osigurati snažnu strukturu vlasti (vlada) i civilnog društva u BiH u okviru kojeg će razvoj politika biti temeljen na dokazima kombiniranim s naglaskom na izgradnju kapaciteta i korištenje podrške ciljanim projektima. To će biti provedeno sa angažiranjem različitih strategija programiranja počevši od pojačanog zagovaranja i lobiranja o ključnim pitanjima prepoznatim u skladu s državnim prioritetima, CEDAW preporukama i usklađenom s zahtjevima europskih integracija.

Strategija ovog predloženog programa direktno se bavi činjenicom da se u postojećem političkom, društvenom i ekonomskom okruženju u BiH, u ostvarivanju stabilnosti, stvarnog napretka u smanjenju siromaštva i osiguravanju poštivanja ljudskih prava može postići samo kroz osnaživanje žena i rodno osjetljivih politika i programa. Iz godine u godinu napredak u ispunjavanju obaveza CEDAW-a, Održivih razvojnih ciljeva (eng. skr. SDG) i Pekinške Platforme varira od regije do regije unutar BiH, ovisno naravno i o dostupnosti eksternih sredstava kako bi se osigurao dodatni poticaj za provedbu mjera i politike ravnopravnosti spolova. Dok su postignuti rezultati vidljivi u mnogim sektorima i uzimajući u obzir poboljšano okruženje u kojem se politika provodi, napredak na nivou države je različit u smislu konkretne koristi za ravnopravnost spolova. Još uvijek nedostaje provedba obaveza i ulaganja u oblasti ravnopravnost spolova. Da bi se dodatno poboljšala provedba GAP-a BiH, prijedlog FIGAP II Programa ima za cilj jačanje mehanizama koordinacije i osiguravanje unaprijeđenog pristupa gender ekspertizi svim zainteresiranim stranama, uključujući rodno odgovorno budžetiranje, lokalizaciju i praćenje pokazatelja koji donose normativne okvire kao što su CEDAW i Pekinška Platforma za akciju, kao i pristup vještinama lobiranja i zagovaranja.

3.5 Ciljne grupe i krajnji korisnici

Krajnji korisnici ove inicijative su žene i muškarci, djevojčice i dječaci u BiH, naročito kategorije koje su na udaru rodno zasnovane diskriminacije u ostvarivanju svojih temeljnih ljudskih prava, kao što su pravo na ekonomsku sigurnost, pristup prirodnim dobrima, pristojan rad, obrazovanje, zdravstvena zaštita, lična sigurnost, društvo bez nasilja, demokratsko sudjelovanje i zastupanje, te sloboda izražavanja.

Programski rad na integriranju načela ravnopravnosti spolova i određivanje ograničenih mjesa podrške povećale su odgovornost niza ključnih aktera, kao što su ARS BiH i GC-i, institucija vlasti i nevladinih organizacija. U tom smislu, razlog za odabir tih organizacija i institucija kao ciljnih grupa leži u činjenici da se njihova izgradnja i jačanje kapaciteta treba riješiti kroz aktivnosti FIGAP II Programa na tri nivoa:

1. **Na nivoima kreiranja politika i donošenja odluka**, kako bi se garantovala usklađenost i održivost pojedinih aktivnosti, te otvorio dijalog između nosioca prava i nosioca dužnosti;
2. **Na operativnom nivou**, kako bi se osigurala sistemska provedba integriranja načela ravnopravnosti spolova, redovno sačinjavanje gender analiza, te integriranje rodno osjetljivih informacija i aktivnosti u procesu odgovornosti (od planiranja do procjene);
3. **U području zagovaranja i politike na regionalnom i međunarodnom polju**, kako bi se osigurala dostupnost i dijeljenje informacija vezano za naučene lekcije, znanje i iskustvo o pristupu integriranja načela ravnopravnosti spolova, te da se stvori djelotvorni program pomoći sa usklađivanjem učinkovitosti pomoći shodno obavezama države u odnosu na CEDAW, Pekinšku Platformu za akciju, Istanbulsku konvenciju, UNSCR 1325 i Održivim razvojnim ciljevima / Post 2030 Agendum.

Uzimajući u obzir važnost podijeljenih odgovornosti za postizanje ravnopravnosti spolova, ovaj program nastoji uključiti široki spektar ključnih aktera i izbornih jedinica u svrhu provedbe predloženih aktivnosti. Iz tog razloga, Program je također usmjeren na:

- **Gender institucionalni mehanizmi** (na svim nivoima zakonodavne i izvršne vlasti) – naročito uposleni u ARS-u BiH, GC FBIH, GC RS koji rade direktno na provedbi GAP-a
- **Institucionalni partneri** – institucije vlasti uključene u provedbu GAP-a (na državnom, entitskom, kantonalnom i lokalnom nivou), uključujući ministarstva, agencije, zavode, odjele, stalna i privremena tijela;
- **Van-institucionalni partneri** – NVO-i koji rade na gender pitanjima, civilni sektor (mediji, sindikati, formalne i neformalne grupe građana), sudije i tužioci;
- **Akademski zajednici** (univerziteti, stručnjaci, istraživači, savjetnici, i slično)
- **Regionalni gender institucionalni mehanizmi** (članice-potpisnice Regionalne Deklaracije i kandidati koji su izrazili spremnost za pristupanje Deklaraciji)
- **Predstavnici međunarodne zajednice**
- **Zakonodavna i izvršna vlast** na svim nivoima (državni, entitetski, kantonalni i oćinski nivo)

3.6 Prikaz strateških pristupa provedbi FIGAP II Programa

FIGAP Program ima za cilj ispunjavanje potreba identificiranih na različitim nivoima upravljanja u BiH i među različitim vladinim i nevladinim akterima uključenim u oblast ravnopravnosti spolova, kroz više-dimenzionalnu strategiju koja obuhvata sljedeće:

- **Razvoj suradnje** i provedba sveobuhvatnih gender mehanizama za praćenje temeljenih na usklađenim pokazateljima koji obuhvaćaju odgovornosti i obaveze shodno Održivim razvojnim ciljevima / Post 2030 Agendi, CEDAW-u, Pekinškoj platformi za akciju i drugim važećim odgovornostima i obavezama;
- **Unaprijeđeno lobiranje** i utjecaj na povećanje kapaciteta zagovaranja ključnih aktera u BiH za svobuhvatniju primjenu načela ravnopravnosti spolova na državnom, regionalnom i međunarodnom nivou;
- **Prošireno, informisano i efikasno sudjelovanje** civilnog društva, bilateralnih i multilateralnih donatora, međunarodnih organizacija i drugih zainteresiranih strana u gore navedenim procesima;
- **Podrška suradnji u regionu i međuregionalnoj suradnji** i razmjena znanja i iskustava kroz razvoj mreže regionalnih partnera i korištenje novih tehnologija;
- **Izgradnja kapaciteta** gender institucionalnih mehanizama i partnerskih linijskih ministarstava, kao i ostalih zainteresiranih strana od državnog do lokalnog nivoa, u cilju integriranja gender komponente u razvojne procese i izdvajanja u budžetima u skladu sa međunarodnim obavezama i odgovornostima.

Detaljan opis aktivnosti je predstavljen u okviru Logičke Matrice – Upravljanje temeljenom na rezultatima, Monitoring i Evaluacija.

3.7 Metodologija i naučene lekcije

Naslanjajući se na uspostavljenju cijelokupnu infrastrukturu FIGAP Programa, predložene metode provedbe, prijedlozi strategija i pristupa temelje se na razumijevanju da multisektorska suradnja i suradnja sa širokim spektrom zainteresiranih strana na više nivoa, te koordinacija u oblasti ravnopravnosti spolova nude nove mogućnosti za rješavanje rodnih nejednakosti. Uspješnija i jača koordinacija bi omogućila povećana izdvajanja sredstava i bolje usklađene pristupe podrške ostvarivanju državnih prioriteta za ravnopravnost spolova. Metode provedbe, kao takve, temelje se na testiranim pristupima koji su ARS BiH, GC FBiH i GC RS primjenjivali za izgradnju kapaciteta i opredijeljenost na regionalnom, državnom, entitetskom i lokalnom nivou.

Navedeno obuhvata slijedeće:

- **Konsultacija** kao preduslov za odgovarajuće definiranje agende i planiranje rada; Konsultacije na državnom, entiteskom i lokalnom nivou su ključne za ostvarivanje ciljeva i rezultata Programa, jer će omogućiti definiranje prioriteta za više zainteresiranih strana i osmišljavanje zajedničkih strategija za njihovo postizanje. Konsultacije će pomoći u izbjegavanju "identičnih" pristupa i njihovu primjenu. Umjesto toga, koristit će se pristup "po zahtjevu" koji bi trebao prilagoditi podršku kako bi se maksimalno iskoristile specifične mogućnosti.
- **Poticanje široko rasprostranjene stručnosti** u oblasti ravnopravnosti spolova na državnom, regionalnom i međunarodnom nivou; Sve međunarodne organizacije i razvojni partneri imat će veće koristi od bolje povezanosti sa postojećom gender espertizom na državnom i regionalnom nivou, tamo gdje one još uvijek ne postoje.
- **Postizanje konsenzusa o mehanizmima za povećanje odgovornosti za ravnopravnost spolova;** Razvijanje pokazatelja za mjerjenje stepena do kojeg politike, mjere, programi i projekti unapređuju ili spriječavaju postizanje ravnopravnosti spolova. Također će obuhvatiti i izgradnju kapaciteta za oblasti ROB-a, gender revizije i drugih alata koj doprinose povećanju odgovornosti.
- **Poticanje zajedničkog djelovanja i zajedničkih procesa učenja** kako bi se intevizirao angažman u oblastima ravnopravnosti spolova i pravima žena; Sa predlaganjem zajedničkih projekata, FIGAP II ima za cilj poboljšati usklađenost i suradnju sa/i između relevantnih parnera u državi i na regionalnom nivou.

U ovoj fazi Programa bi trebalo koristiti kapacitete GIM-ova u BiH, kako bi doprli do izbornih jedinica za ravnopravnost spolova u Bosni i Hercegovini i šire unutar regije Zapadnog Balkana, ali ih je potrebno dodatno

ojačati. Prethodni FIGAP je izgradio stručnost u zemlji, stvorio kapacitete i izgradio alate i instrumente za odgovornost u procesima integriranja načela ravnopravnosti spolova, kao što su: bolja iskoristivost gender razvrstanih podataka kao osnova za izradu gender odgovorne analize i formulisanje gender odgovorne politike, rodno odgovorno budžetiranje i alate za monitoring i evaluaciju za praćenje procesa.

Novi FIGAP II program će se nadograditi na dosadašnjim iskustvima. I dalje će se usredotočiti na pristup institucionalnoj provedbi integriranja načela ravnopravnosti spolova u svim segmentima društvenog života, ali su prioriteti i oblasti od zajedničkog interesa (engl. cross-cutting) definirani u skladu sa GAP-om za razdoblje 2013-2017. Na primjer, oblasti koja se odnose na jačanje sistema, mehanizama i instrumenata za postizanje ravnopravnosti spolova i jačanje suradnje i partnerstva. Na taj način jasno će se definirati obaveze GIM-ova, kao i obaveze i odgovornosti nadležnih ministarstava u svim prioritetskim oblastima.

Novi pristup u djelovanju temeljit će se na strategiji razvoja kapaciteta uposlenih u prethodnim fazama i koristit će niz dokazanih strategija u sličnim nastojanjima za izgradnjom održive oprijedjenjenosti i kapaciteta za podršku ravnopravnosti spolova koja obuhvata slijedeće:

- **Posredovanje / podrška partnerstvu** za formiranje tehničkih timova sastavljenih od više zainteresiranih strana koji postižu konsenzus o prioritetima politika, provedbenim strategijama i mehanizmima odgovornosti, što obuhvata i zagovornike ravnopravnosti spolova u institucijama vlasti (npr. gender mehanizmi, mreže kontakt osoba za pitanja ravnopravnosti spolova - engl. gender focal points), temeljne zagovaračke ženske organizacije i mreže, kreatore politika u institucijama vlasti i međunarodne organizacije.
- **Izgradnja kapaciteta i smanjenje transakcijskih troškova** za saveze više zainteresiranih strana koristeći alate rodno odgovornog budžetiranja u cilju razvoja i provedbe gender mehanizma za monitoring na temelju usklađenih pokazatelja koji obuhvataju međunarodne i državne obaveze.
- **Dokumentiranje i širenje dokazanih praksi** za poboljšanje učinkovitosti i odgovornosti za ravnopravnost spolova, uključujući poticanje međuresorne i međuregionalne podrške i razmjena znanja i iskustava između partnerskih mreža.
- **Izgradnja baze temeljene na provjerenum činjenicama** koja podupire zagovaranje i djelovanje na provedbi obaveza u oblasti ravnopravnosti spolova na državnom i regionalnom nivou, uključujući i one u post-konfliktinim zemljama.

3.8 Logička matrica Programa, ciljevi i pokazatelji

Primjenom različitih metodologija i strategija, cilj FIGAP II Program je da osigura da koncept ravnopravnosti spolova i integriranje načela ravnopravnosti spolova bude prihvaćen kao pristup u formulisanju i provedbi programa i politika u svim sektorima. Nadalje, usmjeravanje aktivnosti na standardizaciju integriranje načela ravnopravnosti spolova kroz transparentan, odgovoran, nepristrasan i participativan FIGAP, cilj Programa je da omogući kreiranje političkih odluka koje podjednako unaprijeđuju položaj žena, muškaraca, djevojčica i dječaka u Bosni i Hercegovini.

Vizija Programa: Javne odluke (vezane za donošenje politika, budžeta i pružanje usluga) unaprijeđuju socio-ekonomske uslove za postizanje ravnopravnost spolova

Misija Programa: Standardiziran pristup procesu uvođenja principa ravnopravnosti spolova u BiH kroz transparentnu, odgovornu, pravednu i inkluzivnu provedbu FIGAP II Programa (2018-2021)

Programski cilj 1. Uspostavljene <u>rodno - odgovorne politike</u> u prioritetnim oblastima (rodno zasnovano nasilje, ekonomsko osnaživanje žena, učešće u javnom i političkom životu)	Programski cilj 2. Osposobljeni <u>institucionalni mehanizmi i strukture</u> za ravnopravnost spolova da djeluju u skladu sa definisanim mandatima	Programski cilj 3. Uspostavljeni <u>efikasni sistemi za podršku</u> uvođenju i primjeni standarda ravnopravnosti spolova	Programski cilj 4. Osposobljeni i <u>održivi stručni kapaciteti</u> u Bosni i Hercegovini za uvođenje, primjenu i promoviranje standarda ravnopravnosti spolova
<p>Indikatori</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj i vrsta standarda ravnopravnosti spolova ugrađenih u zakone i druge propise na državnom i entitetskom nivou • Indeks rodne ravnopravnosti/Gender indeks se primjenjuje kao instrument - alat za planiranje politika • Postotak poduzetih radnji na osnovu preporuka sadržanih u službenim izvještajima o ravnopravnosti spolova • Broj zajednički formulisanih politika i normativnih akata koji sadrže gender analize/mainstreaming koncepte • Raspoloživost i kvalitet prikupljenih podataka razvrstanih po spolu koji su dostupni za javnost 	<p>Indikatori</p> <ul style="list-style-type: none"> • Procenat povećanja budžeta za gender institucionalne mehanizme • Broj funkcionalnih struktura/intitucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova • Broj usvojenih mjera od strane partnerskih institucija kao rezultat sudjelovanja u koordinacionim odborima odborima GAP BiH • Stepen i kvalitet podrške gender institucionalnih mehanizama drugim institucijama, kao i praćenja procesa uvođenja ravnopravnosti spolova • Broj redovnih koordinacionih sastanaka i zajedničkih aktivnosti s NVO-a u cilju postizanja održivog dijaloga • Broj aktivnosti koje se primjenjuju na osnovu preporuka Regionalnog koordinacionog odbora gender institucionalnih mehanizama 	<p>Indikatori</p> <ul style="list-style-type: none"> • Procenat povećanja izdvajanja sredstava za uvođenje ravnopravnosti spolova u institucijama sistema (programski i operativni budžet) • Broj i vrsta zajedničkih standarda za uvođenje principa ravnopravnosti spolova koji se primjenjuju na svim nivoima vlasti • Nivo prikupljanja i obrade podataka razvrstanih po spolu i izvještavanja po jedinstvenoj metodologiji • Broj i efikasnost gender programa koje provode institucionalni partneri na svim nivoima vlasti • Broj i rezultati zajedničkih programa i kampanja koje provode gender institucionalni mehanizmi • Broj i vrsta rezultata proizašlih iz realizovanih projekata NVO-a 	<p>Indikatori</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj i stepen korištenja gender stručnjaka iz baze podataka • Vremenski period angažmana i nivo kompetencija dodijeljenih resursa za rad na uvođenju standarda ravnopravnosti spolova na svim nivoima vlasti • Nivo osposobljenosti ljudskih potencijala u gender institucionalnim mehanizmima • Broj novih gender modula i programa za obuke u agencijama za državnu službu
<p>Prepostavke</p> <ul style="list-style-type: none"> • Političko i ekonomsko priznavanje potrebe za usklađivanjem pravnog i regulatornog okvira u prioritetnim područjima FIGAP II kao načina rješavanja socio-ekonomskog razvoja.. • Politike i propisi potiču ulaganja u oblast ravnopravnosti spolova. 	<p>Prepostavke</p> <ul style="list-style-type: none"> • Postojanje individualne i sistemske motivacije za djelovanje u skladu sa utvrđenim mandatima gender institucionalnih mehanizama • Dogovorene su i uspostavljene jasne uloge i odgovornosti u procesu uvođenja principa ravnopravnosti spolova u institucionalnim i organizacijskim strukturama, procesima, sistemima i resursima na svim nivoima 	<p>Prepostavke</p> <ul style="list-style-type: none"> • FIGAP II strategije i partnerstva su efikasna i učinkovita za unapređenje ravnopravnosti spolova • Sudionici i partneri prepoznaju prednosti sistemskog pristupa uvođenja standarda ravnopravnosti spolova u sveobuhvatnom procesu postizanja ravnopravnosti spolova u BiH. 	<p>Prepostavke</p> <ul style="list-style-type: none"> • Potrebno je razumijevanje važnosti postojanja zajedničkih prioriteta i perspektiva za sveobuhvatno rješavanje pitanja ravnopravnosti spolova • Akademsko obrazovanje i obuke za državne službenike o ravnopravnosti spolova su kvalitetno organizovani i omogućuju osobiju promoviranje i upravljanje

		<ul style="list-style-type: none"> Postojanje povoljnih uslova za ostvarivanje partnerstva sa organizacijama civilnog društva (CSO). Programski pristup na svim nivoima promoviše ravnopravnost spolova. 	procesom uvođenja principa ravnopravnosti spolova širom BiH.
Rezultati <p>1.1. Dostupni početni podaci (za analizu stanja) i uspostavljeni kapaciteti za usklađivanje zakona, propisa i akata sa principima ravnopravnosti spolova (korištenje gender analize, procjena gender utjecaja, ROB-a, itd.)</p> <p>1.2. Uspostavljeni kapaciteti, prikupljeni i objedinjeni podaci kako bi se unaprijedila provedba i praćenje politika ravnopravnosti spolova u prioritetskim oblastima FIGAP-a II</p> <p>1.3. Osigurana platforma za prikupljanje i objavljivanje rodno odgovorne statistike, koja je dostupna javnosti i koristi se u kreiranju i donošenju politika</p>	Rezultati <p>2.1. Ojačana uloga i odgovornosti državne i entitetskih parlamentarnih komisija za ravnopravnost spolova</p> <p>2.2. Podržano unaprijeđenje odgovornosti, rada i pružanja usluga institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova na drugim nivoima vlasti</p> <p>2.3. Ojačani formalni i neformalni mehanizmi za koordinaciju provedbe politika ravnopravnosti spolova, uključujući i provedbu programa u prioritetskim područjima FIGAP-a II, te potrebne resurse (koordinacioni odbori, radne grupe, koordinacija sa NVO-a i slično)</p> <p>2.4. Ojačani kapaciteti ARS i GC-a za pružanje stručne podrške, savjetovanje i praćenje provedbe GAP BiH (ljudski kapaciteti i infrastruktura)</p> <p>2.5. Podržan rad Regionalnog koordinacionog odbora gender institucionalnih mehanizama i provođenje prekograničnih inicijativa</p>	Rezultati <p>3.1. Podržan razvoj i primjena jedinstvenih metodologija, postupaka i instrumenata za praćenje provedbe GAP BiH;</p> <p>3.2. Ojačani kapaciteti za uvođenje ROB-a u prioritetskim oblastima GAP BiH/FIGAP-a II</p> <p>3.3. Transparentan mehanizam za dodjelu grant sredstava za projekte NVO-a i drugih zajedničkih projekata u prioritetskim oblastima FIGAP-a II</p> <p>3.4. Razvijena strategija/plan zagovaranja, te povećana medijska vidljivost i informiranost o FIGAP II</p>	Rezultati <p>4.1. Uspostavljena učinkovita baza gender eksperata unutar i van BiH</p> <p>4.2. Uspostavljeni standardi za evaluaciju učinka rada osoblja u ARS BiH I entitetskim gender centrima</p> <p>4.3. Obuke o ravnopravnosti spolova redovno se provode u okviru programa obuka u agencijama za državnu službu</p> <p>4.4. Razvijeni univerzitetски kursevi i obrazovni programi na temu ravnopravnosti spolova</p>
Aktivnosti <p>1.1.1. Analiza provedbe međunarodnih obaveza i provedbe važećih zakona iz oblasti ravnopravnosti spolova</p> <p>1.1.2. Sastanci i konsultacije sa nadležnim institucionalnim partnerima kako bi uticali i podržavali proces usklađivanja odgovarajućih zakona, podzakonskih akata, strategija i programa sa standardima</p>	Aktivnosti <p>2.1.1 Podrška radu državne i entitetskih parlamentarnih komisija za ravnopravnost spolova (održavanje tematskih sjednica, provođenje drugih zajedničkih aktivnosti i inicijativa.)</p> <p>2.1.2 Podrška radu i saradnji između parlamentarnih komisija za ravnopravnost spolova i drugih komisija (komisija za financije i budžet, komisija za EU integracije, ljudska prava, sigurnost, itd.)</p>	Aktivnosti <p>3.1.1 Podrška institucijama u utvrđivanju prioriteta i razvoju projekata (programa mjera) institucija koji će se finansirati iz FIGAP II Programa</p> <p>3.1.2 Dodjela sredstava i provedba institucionalnih projekata u prioritetskim oblastima GAP BiH</p> <p>3.1.3 Provedba, praćenje, evaluacija i procjena učinaka institucionalnih projekata u prioritetskim oblastima GAP</p>	Aktivnosti <p>4.1.1 Jačanje materijalnih, tehničkih i ljudskih resursa ARS BiH i entitetskih gender centara</p> <p>4.1.2 Uspostavljanje baze podataka o domaćim i eksternim stručnjacima iz oblasti ravnopravnosti spolova)</p> <p>4.2.1 Vanjska procjena kapaciteta i ocjena radnog učinka zaposeljenih (prednosti i nedostaci postojećih kapaciteta i</p>

<p>ravnopravnosti spolova</p> <p>1.1.3 Sastanci i konsultacije u okviru vanjskih projekata i aktivnosti, uključujući i određivanje standarda i jačanje kapaciteta za uvođenje principa ravnopravnosti spolova u procesu EU integracija</p> <p>1.2.1 Upostavljanje Indeksa rodne ravnopravnosti/Gender indeksa u suradnji sa statističkim institucijama</p> <p>1.2.2 Promoviranje i korištenje Gender indeksa kao instrumenta za planiranje politika od strane institucija vlasti</p> <p>1.2.3 Pokretanje istraživanja potrebnih za Gender indeks (npr. Istraživanje/ anketa o korištenju vremena), kao i drugih istraživanja u skladu sa potrebama (npr. gender analize, procjene gender utjecaja, itd.)</p> <p>1.3.1 Organizovanje promotivnih i drugih aktivnosti za podizanje svijesti institucija vlasti (npr. o važnosti donošenja rodno osjetljivih politika i dr.)</p> <p>1.3.2 Formiranje Informaciono-dokumentacionog centra za FIGAPII/GAP, koji će poslužiti kao baza informacija i produkata stičenog znanja (istraživanja, analize i izvještaji, gender statistika i dr.)</p>	<p>2.2.1 Koordinacija i podrška radu gender institucionalnih mehanizama na nivou Distrikta Brčko i kantonalm nivou</p> <p>2.2.2 Koordinacija i podrška gender institucionalnim mehanizmima na lokalnom nivou u radu na uvođenju principa ravnopravnosti spolova u lokalnoj samoupravi</p> <p>2.3.1 Podrška radu Upravnog odbora GAP BiH/FIGAP II i operativnih timova</p> <p>2.3.2 Podrška radu državnog i entitetskih koordinacionih odbora institucija za praćenje provedbe GAP-a</p> <p>2.3.3 Podrška radu koordinacionih/radnih tijela za provedbu državne i entitetskih sektorskih strategija (Akcioni plan UNSCR 1325, strategije za prevenciju i borbu protiv rodno zasnovanog nasilja, unaprijeđenje položaja žena na selu i dr.)</p> <p>2.3.4 Saradnja sa institucionalnim partnerima i NVO-ima i podrška njihovoj međusobnoj koordinaciji u prioritetnim oblastima FIGAP-a II</p> <p>2.4.1 Pružanje stručne podrške nadležnim institucijama u procesu uvođenja principa ravnopravnosti spolova (redovna tehnička pomoć kroz formalne i neformalne konsultacije)</p> <p>2.4.2 Razvijanje, praćenje i izvještavanje o provedbi godišnjih operativnih planova za provedbu GAP BiH</p> <p>2.4.3 Analize/procjene stepena provedbe operativnih planova GAP BiH</p> <p>2.5.1 Organizovanje ili sudjelovanje po pozivu na regionalnim i međunarodnim sastancima, forumima, konferencijama, okruglim</p>	<p>BiH/FIGAP II</p> <p>3.1.4 Kreiranje jedinstvenih metodologija za prikupljanje podataka, praćenja i evaluacije (M&E), te izvještavanja o statusu ravnopravnosti spolova u BiH</p> <p>3.2.1 Organiziranje konsultativnih sastanaka, radionica, obuka i učenja kroz rad za institucije u procesu uvođenja i primjene rodno odgovornog budžetiranja na svim nivoima vlasti (u prioritetnim oblastima GAP BiH/FIGAP II)</p> <p>3.3.1 Izrada i provedba zajedničkih projekata i aktivnosti sa NVO-ima, uključujući i zajedničko apliciranje i pribavljanje donatorskih sredstava</p> <p>3.3.2 Dodjela grant sredstava NVO-ima za projekte po prioritetnim oblastima GAP BiH/FIGAP II</p> <p>3.3.3 Praćenje, evaluacija i procjena uticaja projekata NVO-a</p> <p>3.4.1 Kreiranje strategije/plana zagovaranja i medijske platforme koji će se primjenjivati u toku provedbe FIGAP II Programa</p> <p>3.4.2 Aktivnosti na podizanju svijesti, uključujući promotivne kampanje i saradnju s medijima kako bi unaprijedili rodno osjetljive programske sadržaje i izvještavanje</p> <p>3.4.3 Publikovanje i distribucija promotivnih materijala, održavanje i redovno ažuriranje službenih web stranica gender institucionalnih mehanizama</p>	<p>kompetencija i preporuke za unaprijeđenje)</p> <p>4.2.2 Izgradnja profesionalnih kapaciteta osoblja ARS BiH i entitetskih gender centara u specifičnim/novim tematskim oblastima u skladu sa potrebama, uključujući vještine i znanja u procesu EU integracija</p> <p>4.3.1 Kreiranje i primjena novih naprednih modula o ravnopravnosti spolova u okviru programa obuka agencija za državnu službu i drugih agencija/centara za obuku</p> <p>4.4.1 Izrada i održavanje viralne platforme za obrazovanje i umrežavanje (u oblasti ženskog poduzetništva i savremenih poslovnih praksi, s naknadnim proširenjem i na druge oblasti/obrazovne programe – webinare)</p> <p>4.4.2 Priprema i provedba univerzitetskih kurseva, škola, studija i drugih obrazovnih programa za ravnopravnost spolova</p>
---	--	---	--

	<p>stolovima u cilju razmjene informacija, znanja i resursa, uključujući i studijske posjete</p> <p>2.5.2 Koordinacija i podrška boljem pozicioniranju i radu Regionalnog koordinacionog odbora gender mehanizama izvršne i zakonodavne vlasti zemalja regiona</p> <p>2.5.3 Planiranje/mapiranje zajedničkih prioriteta, priprema i provedba zajedničkih regionalnih akcionalih planova, projekata ili aktivnosti u skladu sa Sarajevskom regionalnom deklaracijom o saradnji i Zajedničkom izjavom o zajedničkim prioritetima zamalja regiona</p> <p>2.5.4 Suradnja sa međunarodnim organizacijama u provedbi zajedničkih programa, projekata i aktivnosti (UN WOMEN, UNDP, USAID, OSCE, DEI, VE, itd.)</p>		
--	--	--	--

3.9 Rizik i neizvjesnost

Tabela u nastavku identificira i procjenjuje važeće faktore rizika koji mogu utjecati na postizanje očekivanih cilja (ciljeva) Programa. U tabeli su navedeni faktori rizika pojedinačno, analiza u odnosu na navedeni rizik i plan za ublažavanje rizika.

Br.	<i>Sveopći i srednjoročni ciljevi</i>	<i>Opis rizika</i>	<i>Procjena</i>		<i>Plan za ublažavanje rizika</i>
			Vjerojatnost [nizak/srednji/visok]	Utjecaj [nizak/srednji/visok]	
1	UNAPRIJEĐEN NIVO RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA U BIH	Ekonomска kriza i fiskalna nestabilnost onemogućavaju kontribuciju iz budžeta za FIGAP program.	Visok	Visok	Zajedničko planiranje primjenom novih modela upravljanja i efikasnije korištenje raspoloživih potencijala i korištenje sredstava dostupnih od drugih donatora (koordinacija donatorskih sredstava). Rodno budžetiranje je primjenjeno u sistem planiranja budžeta i olakšava integriranje načela ravnopravnosti spolova u institucionalni rad. Budući da BiH ima dogovor s MMF-om, ne predviđa se povećanje institucionalnih budžeta, ali očekujemo da će postojeći budžeti biti više rodno odgovorni sa kontinuiranim radom na uvođenju načela ravnopravnosti spolova u suradnji s našim institucionalnim partnerima. Jedna od strategija za ublažavanje ovog rizika je postupno provođenje procesa integriranja načela ravnopravnosti spolova i rodнog budžetiranja.

2	<p>Poboljšani institucionalni uslovi i pristup postizanju ravnopravnosti spolova u prioritetnim oblastima definiranim u GAP-u BiH</p>	<p>Nedostatni kapaciteti institucionalnih partnera za upravljanje projektom.</p>	Srednji	Srednji	<p>Tehnička i savjetodavna podrška IGMM-ova u pripremi i provedbi</p> <p>Istovremeno će se provoditi izgradnja kapaciteta institucionalnih partnera uz provedbu godišnjih operativnih planova GAP-a BiH i odgovarajućih programa i mjera nadležnih ministarstava. To će biti osigurano putem obuke na radnom mjestu i putem ARS-ovog centra za podršku i u entitetskim gender centrima.</p>
3	<p>Ojačani sistemi, mehanizmi i instrumenata za postizanje ravnopravnosti spolova.</p>	<p>Lokalni / opšti izbori svake dvije / četiri godine i uspostavljanje novih zakonodavnih i izvršnih vlasti na svim nivoima bi moglo utjecati na pravovremenu provedbu određenih aktivnosti.</p>	Srednji	Nizak	<p>Uobičajena praksa GIM-a je intenziviranje razmjene informacija i znanja s novoimenovanim vladama. Također se oslanjaju na imenovane stalne kontakt osobe za pitanja ravnopravnosti spolova unutar institucija vlasti (engl. gender focal points), kako bi se održao kontinuitet rada usmijerenog na integriranje načela ravnopravnost spolova unutar pojedinačnih parlamentarnih tijela.</p>
			Visok	Visok	<p>Angažiranje donatora u lobiranju za jačanje potrebnih ljudskih potencijala (u skladu s prethodnom procjenom institucionalnih uslova i kapaciteta). Lobiranje GIM-a kod svojih vlada i u parlamentarnim odborima kako bi dobili svu potrebnu podršku za provedbu FIGAP II Programa / GAP-a,</p>

					uključujući ljudske i materijalne resurse.
4	Ojačana suradnja i partnerstvo na svim nivoima u cilju postizanja ravnopravnost spolova.	Nemogućnost održivosti uspostavljenih partnerstva s nevladinim organizacijama, zbog njihovog usmjerenog djelovanja "donatorskim sredstvima" i njihovog viđenja GIM-a kao konkurenata u mobilizaciji donatorskih sredstava.	Srednji	Nizak	GIM-i su uložili mnogo truda u uspostavljanju kvalitetne suradnje s nevladinim organizacijama. Značajna sredstva FIGAP II Programa dodjeljuje se za ciljane projekte koji će izgraditi partnerske odnose između nevladinih organizacija i institucija vlasti na svim nivoima. GIM-ovi također lobiraju kod donatorske zajednice u BiH kako bi potaknuli ovo partnerstvo i koordinacione mehanizme kroz njihovu podršku nevladinim organizacijama.
		Nemogućnost provedbe zajedničkih regionalnih inicijativa zbog ograničenih i neujednačenih raspoloživih sredstava širom regije.	Srednji	Nizak	GIM-i u BiH se smatraju predvodnicima u provedbi inovativnih metodologija, politika i programa za integriranje načela ravnopravnosti spolova u regiji. Dobitnici su i priznanja za vođenje zajedničkih regionalnih aktivnosti, naročito u provedbi Rezolucije 1325 i gender odgovornom budžetiranju, te će se nastaviti zalagati za regionalnu suradnju, stabilnost i pomirenje.

3.10 Monitoring

Programski prijedlog FIGAP-a II je usmjeren na izgradnju kapaciteta i odgovornosti za uvođenje principa ravnopravnosti spolova u BiH i jačanje provedbe i odgovornosti za provedbu GAP BiH. Programski napredak treba pratiti kroz izvještavanje i praćenje temeljeno na rezultatima prema pokazateljima uspjeha dogovorenih između jednog ili više donatora i GIM-ova BiH. Predlaže se srednjoročni pregled programa od strane ARS-a, gender centara i jednog ili više donatora kako bi se procijenio ostvaren napredak naspram rezultata navedenih u logičkom okviru i po potrebi izvršiti određena prilagođavanja.

Također se predlaže nezavisna vanjska evaluacija otprilike šest mjeseci prije kraja ovog programa, kako bi se osiguralo dovoljno vremena za utvrđivanje sljedećih koraka i prilagođavanje izlaznim strategijama u područjima gdje se izlazna strategija smatra mogućom.

Također, važno je naglasiti potrebu za izradom nacrta M & E FIGAP II programa, te korištenje istog kao upravljačkog alata je od ključnog značaja. U tom smislu, potrebna je izgradnja kapaciteta za M & E u Agenciji i gender centrima. Službenik za M & E će biti angažovan u ARS-u na pola radnog vremena/ puno radno vrijeme sa jasnim opisom poslova. Službenik za M & E će biti zadužen za izradu nacrta/priručnika M & E FIGAP II programa, alata za prikupljanje podataka, kao i formata za rukovodstvo FIGAP II programa na više nivoa (program, intervencije kod institucionalnih partnera, projekti nevladinih organizacija i grantovi, planovi rada gender institucionalnih mehanizama, GAP operativni planovi), kao za i druge intervencije vezane za GAP, pored navedenih, koje finansiraju donatori.

3.11 Upravljanje

Upravljačke strukture i procedure će biti definirane potpisivanjem Zajedničkog financijskog sporazuma s donatorima ili posebnim (bilateralnim) sporazumom i slučaju samo jednog donatora, sa detaljno propisanim procedurama i pravilnicima za upravljanje programom koji su urađeni tokom početne faze prvog FIGAP-a, te će biti prilagođeni u skladu sa sporazumom.

3.11.1 Sporazum/i

Zajednički sporazum o finansiranju će kao i u prethodnom FIGAP-u ustanoviti zajednički dogovorene uslove i sveobuhvatne procedure za financijsku podršku provedbi GAP-a i služe kao koordinacioni okvir za konsultacije između donatora, MLJPI/ARS BiH, GC FBiH, GC RS, za zajednički uvid u realizaciju programa, za zajedničke procedure raspoređivanja sredstava, za izvještavanje i za reviziju. Sporazum će sklopiti MLJPI BiH i donator(i). U slučaju jednog donatora, Posebni (bilateralni) sporazum, potpisani između Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine i donatora, će uređiti posebne odredbe i uslove za financijsku podršku i raspodjelu sredstava, system provedbe, podugovore, konsultacije, izvještavanje i reviziju, kao i modalitete za pridurživanje novih donatora koji bi izrazili spremnost da doprinesu provedbi FIGAP II Programa

3.11.2 Upravljačka struktura

Upravljačka struktura FIGAP II Programa definirat će se na temelju odredbi ugovora i podugovora između jednog ili više donatora i Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice koje zastupa ARS, uključujući aranžmane s gender centrima koje bi trebale odobriti entitetske vlade.

3.12 Procedure za odabir projekata

Projekti koji će biti finansirani sredstvima FIGAP II Programa, u skladu s godišnjim planom rada, će biti odabrani na temelju objektivnih i transparentnih kriterija koji će biti razrađeni u Pravilima za dodjelu sredstava FIGAP II programa. Pravila će također definisati sastav i zadatke komisije za odabir projekata. ARS i gender centri će biti odgovorni za praćenje i procjenu provedbe odabranih projekata. Institucije na svim nivoima vlasti u BiH mogu podnijeti zahtjev za finansiranje projekata koji obuhvataju aktivnosti provedbe GAP-a. Projekti / programi mjera koje provode institucionalni partneri trebaju biti integrirani u godišnje programe institucija. Van-institucionalni partneri (OCD) će biti u mogućnosti provoditi projekte ili kao glavni nosioci s primarnim ili sekundarnim ciljnim grupama ili kao podugovorači od strane institucionalnih partnera za provedbu GAP aktivnosti na državnom, entetskom, kantonalmu ili općinskom nivou, kao što je to bio slučaj u prethodnim fazama FIGAP Programa. Tokom provedbe projekata sve nabavke i ugovori će biti realizovani u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama u BiH i vladinim pravilima, smjernicama i procedurama za javne nabavke. Vodeći principi će biti konkurentno nadmetanje, potpuna transparentnost i jasni kriteriji za ocjenu ponuda i dodjelu ugovora.

3.13 Informisanje i promocija

Strategija za razmjenu informacija i komunikacije, uključujući i sveobuhvatni plan komunikacija, će biti izrađena za FIGAP II Program. Plan će omogućiti pregled glavnih komunikacijskih aktivnosti koje će se provesti za različite ciljane grupe. Planom neće biti obuhvaćen cijelovit popis svih planiranih aktivnosti, već će se usredotočiti na glavne komunikacijske poruke prema partnerima, donatorima i krajnjim korisnicima. ARS i GC-i kao implementatori FIGAP-a će razviti detaljnije godišnje ili polugodišnje komunikacijske planove za vlastitu upotrebu kako bi postigli ciljeve i dosegli do ciljane publike. Planovi komunikacija će biti ažurirani na godišnjem nivou kako bi tačno odražavali prioritete i aktivnosti, te će se razmjenjivati sa ključnim partnerima u državi i donatorima.

3.14 Pitanja od zajedničkog interesa: Okoliš i klimatske promjene

Ovaj Program je usmjeren na oblast ravnopravnost spolova, odnosno Program prepoznaće činjenicu da žene i muškarci nisu homogene grupe i dok klimatske promjene utiču na sve, one različito utiču na muškarce i žene. Gdje žene i muškarci žive, njihova dob, društveni status, etnička pripadnost, vjeroispovijest, seksualna orientacija i druge variable, međusobno djeluju u oblikovanju veze između roda i okoliša. Ovo kompleksno pitanje je obuhvaćeno u kreiranju FIGAP II programa, sa analizom potreba i tokom provedbe program će se baviti i ovim pitanjem. Okoliš i klimatske promjene također su identificirani kao pitanje od zajedničkog interesa u vezi sa ravnopravnosti spolova navedenim u GAP-u BiH, a naročito se pominje u odjeljku I.3. Rad, zapošljavanje i pristup ekonomskim resursima koji su također u obuhvaćeni ovim programom. Osim toga, položaj GIM-ova u sistemu vlasti omogućava daljnje intervencije u odnosu na politike zaštite okoliša, programa i financija, koji će imati za cilj da integriraju i iskoriste ovo "znanje i iskustvo" (engl. know-how), te istovremeno osiguraju podršku ženama u suočavanju sa neočekivanim ekološkim izazovima današnjice.

Iz tog razloga, u skladu sa Smjernicama SIDA-e sve projektne aktivnosti i svi odobreni projekti će obuhvatiti i gender procjenu i procjenu utjecaja na okoliš, kako bi se osiguralo da ova izdvojena sredstva, ne samo da nemaju štetni učinak na okoliš, već da: 1. Unaprijede mogućnosti za pozitivan utjecaj na okoliš / klimu; 2. Izbjegavaju ili smanjuju i upravljaju rizicima i negativnim utjecajima na okoliš / klimu; 3. Identificiraju i izbjegavaju ili smanjuju i upravljaju rizicima od klimatskih promjena ili degradacije okoliša koji bi mogli utjecati na održivost doprinosa, odnosno, da doprinos stekne otpornost na klimatske promjene i druge promjene u okolišu.

